

EVALUERING AF OPERA HEDELAND

Udarbejdet af Janken Varden

Januar 2013

Forord

Denne evaluering af Opera Hedeland finder sted på baggrund af egnsteaterbekendtgørelsen nr. 1404 af 7. december 2007. Evalueringen er udarbejdet i forbindelse med udløbet af teatrets egnsteaterkontrakt, og den baserer sig på videopåsyn af nogle af teatrets forestillinger, - på teatrets selvevaluering, - på de tre kommuners evaluering, - og på samtaler med teatret (12.11. og 4.12.2012 og 10.1.2013). Undertegnede har endvidere haft samtaler med repræsentanter for Roskilde, Høje Taastrup og Greve Kommuner (samlet 22.11.2012 og 10.1.2013)

Formålet med evalueringen er at belyse teatrets aktuelle situation og dets udviklingsperspektiver. Evalueringen tager stilling til teatret i dets helhed.

Opera Hedeland har ikke haft forestillinger i det tidsrum hvor evalueringen har fundet sted. Flere video-afsnit (med lyd!) fra de seneste 3-4 års forestillinger og stillbilleder fra tidligere forestillinger, har imidlertid kunnet give et fragmentarisk, menrimeligt indtryk af forestillingerne. En analyse og vurdering af den kunstneriske kvalitet i teatrets repertoire har således alligevel været mulig til en vis grad.

Opera Hedelands lokale synlighed og forankring, og teatrets position nationalt og internationalt, evalueres i det følgende, og sættes i relation til teatrets ambitioner/visioner og de egnsteaterkontraktlige forpligtigelser.

Endelig forholder evalueringen sig til teatrets organisatoriske forhold og til dets økonomi. Tanken er at teatret og kommunerne skal kunne bruge evalueringen i forbindelse med genforhandling af teatrets egnsteateraftale.

Evalueringen forholder sig løseligt til den såkaldte Ønskevistmodellen, der ud fra tre vektorer: Villen (engagement), Kunnen (evner), og Skullen (nødvendighed), tilbyder en enkel model for, hvordan man på struktureret vis kan diskutere kvaliteten i performativ kunst. Med "løseligt" menes at modellen ikke er fulgt slavisk, men at teatrets ambitioner og visioner er taget til efterretning og værdsættelse, - at teatrets evner og resultater, såvel kunstnerisk som organisatorisk og administrativt har været genstand for vurdering, - samt at teatrets plads i det samlede danske og internationale teaterliv er blevet undersøgt. I tillæg har teatrets forpligtigelser i forhold til egnsteateraftalen, samt tilknytning til publikum, omgivelser, sponsorer og de bevillende myndigheder været evalueret.

Evalueringen forholder sig til teatrets samlede repertoire i aftaleperioden. Da Opera Hedeland ikke tidligere har været evalueret som led i Kunstrådets egnsteaterevalueringer, har undertegnede forholdt sig til det samlede repertoire fra starten i 2002, - dog, som nævnt, ud fra videos, billeder, programmer og omtaler i diverse medier. Opera Hedeland blev i 2005 evalueret "privat" på initiativ af operaen selv og kommunernes "følgegruppe". Denne evaluering, og operaens bemærkninger til den, har undertegnede haft anledning til at læse, i tillæg til andet relevant skriftligt materiale.

I mindre grad inddrages de øvrige aktiviteter, teatret har været – og er – igangsættere af og involveret i, - men teatrets samlede aktivitetsniveau søges belyst i sin helhed.

Janken Varden, januar 2012

Præsentation af Opera Hedeland.....	4
Landskabet.....	4
Amfiteatret.....	4
Egnsteatret.....	4
Egnsteateraftalen.....	5
Kunstnerisk profil og visioner.....	6
Opera Hedeland i en egnsteaterkontekst.....	7
Repertoire.....	7
Karakteristik.....	7
Kortfattet analyse af to produktioner efter videopåsyn.....	8
Vurdering af det samlede repertoire.....	8
Opera Hedeland i en kommunal, regional og national kontekst.....	9
Markedsføring og kommunikation.....	10
Bestyrelse, økonomi og regnskab.....	11
Administration.....	11
Økonomi.....	12
Regnskab og bogføring.....	12
Billetsalg.....	12
Sammenfattende analyse af Opera Hedeland.....	13
Opera Hedeland som kulturinstitution.....	13
Opfyldelse af gældende egnsteateraftale.....	13
Udfordringer og udviklingspotentialer.....	14
Publikum.....	14
Børn og unge.....	14
Forholdet til I/S Hedeland.....	15

Præsentation af Opera Hedeland

Landskabet

Hedeland er et meget smukt landskab på ca. 15 kvadratkilometer i grænseområdet mellem Greve, Roskilde og Høje-Taastrup kommuner. Det er et varieret landskab med søer, sletter, bakker og skove, meget benyttet som friluft- og rekreatiomsområde for regionens beboere, men også af rideklubber, golfentusiaster, spejdere, osv. Som en kuriositet kan nævnes at man her finder Danmarks eneste skilift.

Som landskab bestyres det i dag af de tre kommuner i fællesskab gennem Interessentskabet Hedeland som står for driften og bevarelsen, og aftaler med foreninger og klubber om aktiviteter i området, herunder fælles tiltag som vandreturer, udflugter, m.m.

Amfiteatret

I dette særprægede landskab blev der, i begyndelsen af 90-årene, efter idé af landskabsarkitekt Erik Juhl anlagt et stort amfiteater med (i dag) ca. 3.500 publikumspladser, og med udsigt over Flintesøen og de nærliggende bakker. Til at begynde med sad publikum på plastsiddepuder direkte på de græskledte terrasser og mange bragte tæpper og andet underlag med. I dag er der stoler til publikum, hvilket i nogen grad har begrænset det oprindelige antal pladser.

Teatret har (i dag) en stor cirkelrund scene på 800 m². Med publikum i halvcirkel rundt om scenen kan aktørerne bevæge sig delvist ind "imellem" tilskuerne, hvilket fører til god kontakt mellem scene og sal.

Teatret ejes af I/S Hedeland. Det indviedes under Kulturby-året 1996 med Verdi's requiem med Zubin Mehta som dirigent. I årene efter (1998 og 2000) fulgte man op med stort anlagte gæstespil med operaopførelser af "Lucia di Lammermoor" og "Manon Lescaut".

Egnsteatret

I juli 2001 stiftedes egnsteatret Teater Hedeland med de tre kommuner samt Københavns og Roskilde amter som ejere. Som kunstneriske ledere blev (1.marts 2002) Per Erik Veng og Martin Tulinius ansat. Efter et gæstespil fra Savonlinna Opera Festival ("Rigoletto" i 2002) og et delvist samarbejde med den samme festival ("Den flyvende hollænder" i 2003), samt desværre et større underskud, overgik teatrets ledelse til daværende bestyrelsesleder Claus Lyngø som har drevet teatret lige siden.

Opera Hedelands bestyrelse er professionel i den forstand at den består af fem medlemmer med en solid vifte af kompetencer, indenfor jura, erhverv, opera, kommunikation, m.v. Bestyrelsen er selvsupplerende, men eventuelle nye medlemmer godkendes af kommunerne.

De tre kommuner har nedsat en fælles politisk følgegruppe bestående af kulturudvalgs-formændene i de tre kommuner, og også en administrativ følgegruppe som undertegnede har haft kontakten med.

Den første egenproducerede forestilling fandt sted i 2004 med ”Carmina Burana” af Carl Orff, og i 2005 voksede antallet af opførelser fra 1 enkelt til 3 opførelser. Antallet opførelser har sidenhen ligget på tre, dog to år (2007 og 2008) på 4. Forestillingerne finder hvert år sted i de to første weekender i august.

Ifølge den oprindelige resultatkontrakt skulle teatrets aktivitet veksle mellem folkeligt teater og opera. Man er senere blevet enige om at satse udelukkende på opera for at fastholde en éntydig profil, og teatret fik i 2009 navnet Opera Hedeland.

Det lykkedes operaen i 2007 at skaffe midler til en overbygget orkesterplads, hvilket var et stort fremskridt, ikke mindst for instrumenter og musikere, der på denne måde kunne sidde beskyttet mod regn, og med varmeelementer til at holde en konstant temperatur. Også for publikum er det en gave at se orkestret i virksomhed, og ikke skjult delvist under gulvet som i de fleste andre operaer. Og ikke mindst at man på orkestertaget kunne montere en tekstmaskine.

Når det ikke er i brug kan orkester-”gravens” tag sænkes så det går i ét med scenegulvet. Denne orkestergrav er Opera Hedelands ejendom. Den ligger på lejet grund, men der betales i indeværende aftaleperiode ikke leje af denne grund. (Egnsteateraftalen § 7 stk. 3)

Operaen har et 165 m² opvarmet lokale på det nærliggende Gjeddesdal Gods til kostumer, rekvisitter og 4000 stole.

Egnsteateraftalen

Teatrets nuværende 4-årige kontrakt med de tre kommuner løber frem til 31.12.2013

Opera Hedeland er organiseret som en selvejende institution. Bestyrelsen, med advokat Henrik Dahl som formand, er stabil, - den har været den samme i de sidste 7 år. Bestyrelsen ansætter ledelsen. Ansættelseskontrakten forelægges de kommunale tilskudsydere til godkendelse (§ 5 i gældende aftale).

(§ 1, stk. 2): ”*Opera Hedelands formål er at præsentere musikteater, fortrinsvis opera, på højt internationalt niveau for et bredt publikum.*”

Aftalen mellem Opera Hedeland og de tre tilskudsgivende kommuner er ret speciel i dansk sammenhæng. Som eneste egnsteater i landet er operaen ikke pålagt at producere mere end én forestilling i året. I aftalen står rigtignok ”*mindst en ny forestilling om året*” (§ 1, stk. 1), men der har ikke været rejst krav fra tilskudsyderne om at der skulle eller burde være flere. Der står videre at Opera Hedeland skal ”*opføre den årlige operaproduktion min. tre gange*” (§ 2) Det kan synes meget lidt, men den totale publikumstilstrømning (plus/minus 10.000 pr. produktion) har gjort at der ikke har været indsigelser.

Den eksisterende aftale indeholder også et punkt om at ”*teatret kan desuden turnere med egenproducerede forestillinger*” (§ 2). Med de produktioner der har været, og også med dem der

er under planlægning, er turné udelukket. Dertil er opførelserne for bundet til den æstetik som amfiteatret kræver, tillige med at de er alt for omkostningskrævende så længe målsætningen er at de skal ligge på højt internationalt niveau. Jeg vil foreslå at denne detalje stryges.

Under de "konkrete delmål" i § 2 er bl.a. indtaget en passus om at Opera Hedeland i aftaleperioden vil "indgå i samarbejder med de kommunale tilskudsydere om eventuelle initiativer for børn og unge i forbindelse med den årlige produktion".

Dette delmål og andre forhold vedrørende egnsteateraftalen og implementeringen af den i indeværende aftaleperiode vil blive berørt nedenfor.

Opera Hedelands kunstneriske profil og visioner

Opera Hedeland skriver i sin egen-evaluering:

"Vi ønsker at skabe en tradition på højeste kunstneriske niveau med operaproduktion i fuld skala, der vises under uformelle omstændigheder i et sådant udtryk at også nye grupper af publikummer uden operaerfaring finder vej til Hedeland".

I operaens vedtægter fra 2011 og i egnsteateraftalen finder man ordene "på højt internationalt niveau", og i den tidligere evaluering fra 2005 bruges udtrykket "kulturelt fyrtårn i Øresundsregionen". At blive "Danmarks Verona" har også været nævnt som en ambition.

Listen har altså været lagt højt allerede fra start, og hvis man ser på det samlede repertoire (se nedenfor) har Opera Hedeland magtet at holde et niveau som i høj grad modsvarer ambitionerne.

Det må altså være rigtig at sige at Opera Hedeland har fundet, rendyrket, og opretholdt sin kunstneriske profil, og at visionen nu – med hensyn til det kunstneriske – er at holde den høje standard. Til dette hører engagement af solister på højt internationalt niveau, ligeledes en dirigent/musikalsk leder med en tilsvarende standard, kontakter med orkester og kor af god kvalitet, samt et stadig stærkere fokus på det visuelle – både det rent scenografiske og inddragningen af landskabet i lyssætningen.

Takket være kontrakter med de medvirkende (færdig sanglig indstudering ved prøvestart, instruktionsmæssig og scenografisk koncept klart på forhånd) har Opera Hedeland kunnet holde prøvetiden/indstuderingen på ca. 2½ uge.

Ambitionen med hensyn til publikum er selvfølgelig at bibeholde den store tilstrømning der stort set har været, men også at forøge tilskuertallet. I tillæg er det en stor ambition om at skabe endnu bedre forhold for publikum, først og fremmest at lette tilgangen for de mange der kommer med bil og skal parkere, men også at lægge forholdene til rette for alle dem der kombinerer operabesøget med en udflugt og eventuelt picnic før forestillingen sætter i gang.

Det er Opera Hedelands udtrykte ambition at skabe totaloplevelser for et bredt publikum. Det omkringliggende landskab tages ind i scenografien, forestillingerne begynder i skumringen mens mørket falder på, et besøg i operaen kan kombineres med udflugt og picnic og fællesoplevelser for familier og/eller grupper af venner.

Det er nemlig også Opera Hedelands ambition gennem dette uformelle præg, at nå et publikum som ikke nødvendigvis har opera-erfaring, for derigennem måske at bryde ned barrierer mod det ”finkulturelle”.

Opera Hedeland i en egnsteaterkontekst

Det der særpræger Opera Hedeland i det totale landskab af danske egnsteatre er:

- At det er et friluftsteater efter model af det græske amfiteater
- At det er stort – med plads til 3.500 tilskuere
- At det kun er forpligtet til at producere én forestilling pr. år
- At det kun producerer opera
- At det kun har 3-4 opførelser (i august) af den ene produktion
- At specielle forpligtelser overfor børn og unge kun omtales som eventuelt
- At det ikke er pålagt turnéforpligtelser
- At staten er den alt overvejende tilskudsyder (71 %)
- At det kun drives/administreres af én enkelt person
- At det ejes af tre kommuner i fællesskab med en samlet befolkning på ca. 180.000

Repertoire

Karakteristik

Opera Hedeland producerer udelukkende opera, og skriver i sin egen-evaluering, at de vælger forestillinger blandt de *”største og kendteste operaværker, især med vægt på perioden fra Wienerklassikken og frem til begyndelsen af det 20. århundredes italienske operaværker”*.

Den første egenproducerede forestilling fandt sted i 2004 med

”Carmina Burana” af Carl Orff, 1 opførelse – 3.800 tilskuere. Siden fulgte:

”Tosca” af Puccini i 2005, - 3 opførelser – 11.700 tilskuere

”Nabucco” af Verdi i 2006, - 3 opførelser – 10.013 tilskuere

”Carmen” af Bizet i 2007, - 4 opførelser – 12.008 tilskuere

”Turandot” af Puccini i 2008, - 4 opførelser – 10.000 tilskuere

”Tryllefløjten” af Mozart i 2009,- 3 opførelser – 10.000 tilskuere

”Norma” af Bellini i 2010, - 3 opførelser – 7.500 tilskuere

”La Traviata” af Verdi i 2011, - 3 opførelser – 9.500 tilskuere, og

”Don Giovanni” af Mozart i 2012, - 3 opførelser – 8.500 tilskuere

Planlagt for 2013 er ”Madame Butterfly” af Puccini.

De fleste av disse lægger sig komfortabelt indenfor samlebegrebet ”de største og kendteste operaværker”, og de noget mindre kendte som ”Nabucco”, ”Turandot” og ”Norma” indeholder alle verdensberømte partier som henholdsvis ”Slavekoret”, ”Nessun dorma” og ”Casta diva”.

Kortfattet analyse af to produktioner

Som nævnt indledningsvis har der ikke været forestillinger i evalueringsperioden. Jeg har imidlertid på nettet kunnet finde flere klip fra tidligere forestillinger. Sammenholdt med stills der giver et vist indtryk af scenografierne våger jeg alligevel en nødtørftig analyse, men gentager at den er foretaget uden direkte tilstedeværelse under forestillinger og uden at kunne se forestillingerne på video i sin helhed.

De to forestillinger jeg har haft bedst anledning til at kigge over skulderen er ”Tryllefløjten” og ”Don Giovanni”. Jeg har imidlertid også forsøgt at studere det billedmateriale der findes for forestillinger forud for disse, og har derved kunnet konstatere at produktionerne har fået et mere og mere sofistikeret præg rent visuelt. Scenografierne har hele vejen sørget for en grundlæggende enkelhed, menslyssætningen og det sceniske billede i stadig højere grad har magtet at tage landskabet med i totaloplevelsen.

”Tryllefløjten”

var en tilnærmet cirkusforestilling, - Nattens Dronning svingede pisker som hestedressør med fem hvide araberhingste, Tamino blev omskabt til den Hvide Klovn, Pamina kom ridende i fuldt westernudstyr og Papageno og Papagena var manegeklovne. Alt dette kom imidlertid ikke til å tage glansen af det sanglige som, - bedømt ud fra de klip man kan se og høre, - var fremragende. De enkelte optrin og kendteste arier fik på den måde et stærkt præg af ”numre” uden den helt store indre sammenhæng. Til gengæld gav det forestillingen et festligt visuelt præg i tillæg til Mozarts skønne musik.

”Don Giovanni”

bød på et ungt cast med meget fine stemmer i et enklere, strengere, scenografisk univers lagt til vore egne dage. Specielt må fremheves Elisabeth Meyer som Donna Anna og Johannes Weisser som den skrupelløse Don Giovanni – den charmerende og i bund og grund ærlige slyngel. At dømme ud i fra anmeldelser har dog hele castet været rigtigt godt besat hele vejen. Slutningen af forestillingen har

tydeligvis været overbevisende, - en pludselig og forbløffende scenografisk effekt. Orkestrene var for begge disse Mozart-operaers vedkommende svensk, fra Wärmland Opera.

Vurdering af det samlede repertoire

Ud i fra det flygtige bekendtskab jeg har fået, er det selvfølgelig svært at danne sig et ordentligt billede af Opera Hedelands repertoire helt tilbage til den første egenproducerede forestilling i 2004. Mit overfladiske og generelle indtryk er imidlertid at operaen har levet op til sine ambitioner og leveret gode oplevelser til et stort publikum både med hensyn til det musikalske og sanglige, og også iscenesættelserne og det visuelle udtryk.

Solistene har tydeligvis været valgt med omhu og iscenesætterne har været meget gode og velkendte navne fra de skandinaviske landes opera- og teaterverden. Orkestrene har været velrenommerede og er kommet fra både Sverige og Danmark, ligesom korene.

Opera Hedeland har, med sin satsning på ”*de største og kendteste operaværker*”, truffet et stort publikum. Med moderne iscenesættelser, tilpasset de specielle omgivelser, har man imidlertid ikke kun givet tilskuerne nøjagtig det man kunne forvente, men også formået at udfordre og aktualisere de gamle mesterstykker. Amfiteaterformen og den 800m² store, runde scene er krævende, og har givet ophav til originale løsninger når det gælder scenografi og *mis-en-place*. Rene eksperimenter og avantgardisme har man dog afstået fra, - det ville ligge udenfor den profil og det program Operaen har sat sig for.

Det repertoire Opera Hedeland har skabt i aftaleperioden, modsvarer klart ambitionerne om at nå et bredt publikum med gedigne værker i en uformel sammenhæng. Om forestillingerne ikke har været av den store betydning for udviklingen af operagenren som kunstnerisk, æstetisk udtryksform, så har man, ved de specielle omgivelser som denne *site specifik* kræver, iscenesætter-udfordringerne, naturens egen lyssætning, det smukke landskab, og den folkelige tilgang til det hele, skabt en ramme rundt klassisk musik og sang som giver en særegen oplevelse man ikke ville kunne få i et traditionelt operahus.

Opera Hedeland i en kommunal, regional og national kontekst

Der har været foretaget flere publikumsundersøgelser – i 2005, 2006, 2008 og 2011- og endnu en er planlagt for 2013. Hovedbilledet af disse undersøgelser er, at der kommer flere ældre end yngre og at der kommer flere kvinder end mænd. Det kunne man ha sagt på forhånd, alle undersøgelser vedrørende teater og musik, ballet eller museer er temmelig entydige på dette punkt.

Det som er mere interessant er i hvor høj grad publikum til Opera Hedelands forestillinger er gengangere. Det er helt klart at tilfredsheden med et besøg afføder nye besøg næste år og næste igen. Og man tager venner og familie med.

Langt den største del af publikum kommer fra Københavnsområdet, men både Roskildeområdet og Nordsjælland er godt repræsenteret.

Den administrative følgegruppe i de tre tilskudsgivende kommunerskriver i sin evaluering:

”Operaforestillingen er et regionalt kulturelt fyrtårn for de tre kommuner da den tiltrækker et stort publikum, både fra de tre kommuner, men også fra hele Sjælland, København og endda også et internationalt publikum”. Det hedder videre at operaen ”er med til at understøtte de tre kommuners kulturelle profiler. Som omegnskommuner til København er det markant at have et kulturelt fyrtårn, der formår at trække publikum fra hovedstadsområdet, hvor der er mange tilbud”.

Kommunerne er også optaget af at forestillingerne tiltrækker et *”publikum, som ikke normalt ser opera. Det er en afgørende kvalitet for de tre kommuner”*. Man er også glad for at det store, årlige publikum på denne måde bliver introduceret for naturområdet Hedeland.

I det hele taget går det meget tydeligt frem i kommunernes evaluering, og i samtalerne med følgegruppen, at der er stor kommunal og regional tilfredshed med Opera Hedelands repertoire og forestillingernes kunstneriske niveau, og at man *”ønsker et fortsat fokus på forestillinger, i overensstemmelse med Opera Hedelands egen vision”*.

Publikumsundersøgelserne viser at Opera Hedeland også tiltrækker publikum fra Sydsjælland og fra fjernere egne som Fyn og Jylland, om end ikke i de store tal. Ved medvirkning af svenske solister, kor eller orkestre er der også publikum fra Sverige. Men den store vision om Øresundsregionen som ét stort kulturelt publikumsunderlag vil det åbenbart tage noget tid at realisere.

Til konklusion må det være rigtigt at sige, at Opera Hedeland har erobret sig en god position kommunalt og regionalt, mens den nationale position vel først og fremmest kan betegnes som sjællandsk.

Her skal dog nævnes at Operachef Lynges sidder med i EU-kommissionens ekspertpanel til vurdering af ansøgninger om kulturmidler under EU's kulturprogrammer. Dette, plus rejser til tilsvarende operaer i Europa, ofte sammen med bestyrelsen, fører givetvis til gode kontakter med miljøet, og mulighed for at *”inspirere andre producenter”*, for eksempel hvad angår Opera Hedelands specielle kontrakter og modeller for indstudering- og prøvearbejdet.

Markedsføring og kommunikation

Markedsføringen har, siden 2005, været bortsat til **Roskilde Events & Consult A/S**, som også driver markedsføringen af Roskilde-festivalen. Jeg har ikke haft anledning til at bedømme kvaliteten i dette arbejde, men der er udtalt tilfredshed fra operaens side.

Hjemmesidener nylig blevet moderniseret og giver en god oversigt over alt i fra teatrets historie og tidligere repertoire til køb af billetter til næste års forestilling.

Publikumsvenlige tiltag

Busservice. Der er tre afgang med gratis bus fra Høje Taastrup station, og de samme busser kører folk tilbage til Høje Taastrup efter forestillingen. Der er videre en bus fra København (DGI-byen) for kr. 100, med et udvidet tilbud om introduktion til forestillingen på dansk og/eller engelsk.

Det overvejes at sætte flere services ind, for eksempel fra Lyngby, Køge, Roskilde.

Trafik. Når mørket falder på under forestillingen, vil publikum kunne blive forstyrret af billygter på Brandhøjgaardsvej i det fjerne. Det har lykkedes Opera Hedeland at indgå en aftale med kommunernes trafikmyndigheder om at lukke vejen for trafik under forestillingen.

På samme måde har man fået organiseret det sådan, at vejen er ensrettet efter forestillingen for at bedre frakørselen.

Luftkorridor. Forestillingerne har også oplevet at blive forstyrret af flytrafik. Derfor er der indgået aftaler med Københavns og Roskildes lufthavne om at flyene omdirigeres og de aktuelle indflyvningskorridorer holder stængt under forestillingen. Ret så enestående i en egnsteater-sammenhæng!

Picnic. Der er gennem årene opstået en tradition for at mange af publikum selv bringer mad og drikke og tæpper med til en picnic inden forestillingen sætter i gang. I dag har man også et tilbud fra Claus Meyers Køkken, (eventuelt bestilt over Billetnet) med en speciel picnic-pakke til ca. kr. 200, og mulighed for at købe vin, øl, kaffe m.v. fra kl. 18.00

Dette er blevet en væsentlig del af den utraditionelle måde at opleve opera på, med picnic og hyggeligt samvær med familie og venner forud for selve operaoplevelsen.

Bestyrelse, økonomi, regnskab

Administration

Opera Hedeland adskiller sig fra andre egnsteatre ved sin administration. I realiteten består operaen kun af ét menneske. Siden Claus Lynges overtagelse af egnsteatret i 2003/04 har al administration, planlægning og gennemførelse været én mands ansvar, - selvfølgelig i forståelse med bestyrelsen.

Det påhviler altså operachefen at finde den rette opera for dette specielle amfiteater, at finde den rette cast af solister, at skaffe den rigtige instruktør, scenograf, dirigent, og det øvrige kreative team til lys, lyd, osv., samt finde eller sammensætte kor og orkester og repetitør. I tillæg kommer så hele det mandskab der skal til af teknikere, byggere, afviklere, kostume- og rekvisitmagere, plus et korps af frivillige hjælpere – mange fra lokale foreninger – til at bistå publikum, tage billetter, sørge for bilparkering, osv.

PR, kommunikation, billetsalg og bogføring er outsourced, men er dog stadigvæk operachefens ansvar.

Det vil sige at ingen andre er fast ansatte. Nogle er dog gengangere, og Claus Lynges arbejder på at etablere længerevarende aftaler med kor og orkester, og også teknikere og stab i øvrigt.

Det er bestemt et stort ansvar og arbejde som er pålagt operachefen med denne ordning. Men det har bidraget til at holde omkostningerne nede, og Lynges har, over tid, oparbejdet et godt netværk til nøglepersoner på den kunstneriske fløj. Blandt andet således at han altid, sammen med instruktør og scenograf, er med i samtaler om konceptudvikling og den visuelle totalitet for de enkelte forestillinger.

Men selvfølgelig er denne administrative konstruktion risikabel. Skulle Lynges finde et andet job eller lignende, ville opera Hedeland befinde sig i en yderst sårbar situation. Bestyrelsen er imidlertid fuldt ud opmærksom på denne risiko, og formanden forsikrer om at planer lægges så tidligt at andre vil kunne overtage uden alt for store problemer. Han er dog også klar over at man, i dét tilfælde, næppe finder én enkelt person/en ildsjæl som Lynges, men nok må indstille sig på en udvidet (og dermed dyrere) administration

Økonomi

Med det store antal medvirkende er opera selvfølgelig et omkostningskrævende foretagende, ikke mindst når ambitionen er at holde en høj international standard. Regnskaberne over de sidste 3 år viser en totalomsætning – alt inkluderet – der ligger på ca. kr. 6,5 millioner per opsætning med tre fremførelser i løbet af to weekender. Dette omkostningsniveau må siges at være acceptabelt med tanke på det høje ambitionsniveau i castingen, og hvor vellykkede forestillingerne har været (at dømme ud i fra publikumstilstrømningen og anmeldelser) både med hensyn til iscenesættelse, scenografi, spil og sang.

Det samlede tilskud fra det offentlige er (2013) kr. 4,172 millioner. Af dette står de tre kommuner for kr. 1,2 millioner med ens beløb, mens Staten yder lidt i underkant af $\frac{3}{4}$ del med kr. 2,97 millioner.

Denne fordelingsnøgle stammer fra Kommunalreformen i 2004, da Staten overtog den forholdsvis store økonomiske forpligtelse som Roskildes og Københavns amter havde påtaget sig.

Ud over de offentlige tilskud er det billetindtægterne der trækker det store læs i økonomisk forstand, med en gennemsnitlig indtægt per år på ca. kr. 2,5 millioner. I tillæg har Opera Hedeland skaffet indtægter fra sponsorer og fonde for gennemsnitlig kr. 300.000 i året.

Den gennemsnitlige billetpris har ligget relativt stabilt på mellem kr. 220 og kr. 290. Det gennemsnitlige offentlige tilskud per billet over de sidste tre år er på ca. kr. 400. Til sammenligning er tilskud per billet på Operaen/Det Kongelige Teater ca. kr. 1000

Operachefen og bestyrelsen er enige om at lægge ”konservative” budgetter, hvor der ikke kalkuleres med mere end 65 % publikumsbelæg.

Foran 2013-sæsonen er operaen relativt godt polstret rent økonomisk, - tidligere overskud har skaffet en vis sikkerhed imod ubehagelige overraskelser.

Regnskab og bogføring

Som nævnt ovenfor, er regnskab og bogføring sat væk til andre, dog således at operachefen selv konterer alle bilag, og betaling kan først ske når også bestyrelsesformanden har underskrevet. Revisionsfirmaet RIR Revision i Roskilde tager sig af revision og bogføring, herunder indberetning af moms og skat.

Billetsalg

Billetnet er operatørfør billetsalget, men der foregår også en del "grossistsalg", fortrinsvis til virksomheder og foreninger. Ved sådanne salg er der gerne også andre ydelser (picnic, program, introduktion til forestillingen) og til dels betydelige rabatter.

Opera Hedeland har lykket sig med at etablere såkaldte erhvervsløsninger, - dvs. en varig kontakt med enkelte firmaer (for eksempel Novo Nordisk, Danske Bank), der køber et stort antal billetter til sine kunder og samarbejdspartnere. Således har HNG (tidligere Hovedstadens Naturgas) købt hele forestillinger.

Ungdom under 25 får en rabat på næsten 50 %

Sammenfattende analyse

Opera Hedeland som kulturinstitution

I modsætning til de fleste andre egnsteatre i Danmark, har Opera Hedeland ikke andre aktiviteter i samarbejde med "sine" kommuner, ej heller med andre teatre. Set på den måde er Operaen altså ikke en "kulturinstitution" i den gængse betydning af ordet. På den anden side genererer den årlige forestilling adskillig aktivitet i regionen. Det ene er den store – og trofaste – publikumsopslutning, det andet er den store skare af frivillige hjælpere fra lokale foreninger, der i et kort og hektisk tidsforløb arbejder for at optimere publikums oplevelse og bistår ved afviklingen af forestillingerne.

Jeg viser til kommentarer nedenfor under Udfordringer og Potentialer.

Opfyldelse af gældende egnsteateraftale

Den administrative følgegruppe skriver som svar på spørgsmålet

"Opera Hedeland har i høj grad levet op til kommunernes forventninger i den forgangne periode. Både i forhold til antal publikum og det kunstneriske niveau, og hele afviklingen af forestillingerne og de ekstra tiltag, der er taget for publikum udover forestillingerne, fx fælles transport".

Videre hedder det at *"De tre kommuner er tilfredse med Opera Hedelands virke, og ønsker fortsat fokus på forestillinger i overensstemmelse med Opera Hedelands egen vision"*

Set med tilskudsydernes øjne, synes det altså som om Opera Hedeland giver "Value for money" og er vigtig at prioritere. Kommunerne giver imidlertid også udtryk for bekymring i forhold til om *"relativt stramme budgetter i disse år"* vil være tilstrækkelige til at yde den støtte, operaen fortjener og har behov for. Der er dog p.t. intet der tyder på at tilskuddene vil blive reduceret.

Et punkti egnsteateraftalen vedrørende børn og unge vil blive nærmere kommenteret nedenfor.

Udfordringer og potentialer

Publikumstal

Som det fremgår af det ovenstående, er der ingen tvivl om at Opera Hedeland er et "godt produkt" set i kommunal og regional forstand. I samtaler med både kommunernes repræsentanter og med operachef og bestyrelsesformand, siger begge parter sig dog klart enige i, at man synes operaens gennemslagskraft ("brand") burde kunne nå videre ud, og at der ligger et publikumspotentiale der er større end det nuværende.

I drøftelserne er institutioner som Wonderful Copenhagen, Visit Denmark, Kulturmetropol Øresund og Østdansk Turisme blevet nævnt som partnere hvor indsatsen og samarbejdet kunne udvides. Kommunerne er selv meget interesseret i at bidrage til en forøgelse af publikumsopslutningen, - også fordi selve Hedelands-naturen og de muligheder den tilbyder, kan blive yderligere eksponeret på den måde.

Det burde således ligge til rette for at forøge indsatsen overfor både det regionale og det københavnske publikum og – ikke mindst – undersøge hvilke muligheder der ligger i det store antal turister der besøger hovedstaden netop i begyndelsen af august hvor forestillingerne finder sted. Det burde være muligt at give København og omegn et strejf af Verona, så ikke den lille havfrue render med hele butikken.

Al indsats når det gælder markedsføring – økonomisk og ressourcemæssig – må selvfølgelig ses i forhold til grænsenyttten, man risikerer at ofre mere end man får tilbage. Men det ser ud som om både kommunerne og operaen er indstillet på at forøge bestræbelserne på at nå ud til et (endnu) bredere publikum, blandt andet med den ambition at nå op på et publikumstal der kan retfærdiggøre en fjerde opførelse, - dvs. 2 pr. weekend.

Apropos skal der nævnes at Interessentskabet Hedeland har taget initiativ overfor studerende ved RUC til at lave en opgave over markedsværdi/branding af området. Denne opgave ventes færdig i begyndelsen af 2013, og vil givet også omfatte Opera Hedeland som en vigtig del af landskabet.

Børn og unge

Der ligger ingen forpligtelse i egnsteaterkontrakten om at Opera Hedeland skal foranstalte egne events/forestillinger/koncerter eller lignende for børn og unge. Det pågældende delmål i aftalens § 2 lyder: ”Indgå i samarbejder med de kommunale tilskudsydere om eventuelle initiativer for børn og unge i forbindelse med den årlige produktion”. I den grad formuleringen indeholder en forpligtelse for Opera Hedeland, består den i så fald i at introducere børn og unge til opera, og navnlig årets forestilling.

Som nævnt ovenfor får ungdom under 25 betydelig rabat ved billetkøb, hvilket er udmærket, men eftersom ungdomsrabatter findes i så mange sammenhænge, er det næppe tilstrækkeligt til at kaldes et ”initiativ”.

Der planlægges i øjeblikket et special-arrangement for børn og unge i Høje Taastrup kommune i amfiteatret, men *efter* at årets forestilling er afviklet. Detaljerne rundt dette er endnu ikke klare, men skolerne er med som institutionelle partnere.

Det vil antagelig være en bedre idé at lægge sådanne introduktioner til foråret, - så tæt op til sommerferien som muligt, så de unge kan komme hjem til sine forældre med nyheden om hvad der skal spilles i amfiteatret i august. Til en sådan introduktion vil det nok blive nødvendigt med en smule *live* optræden i tillæg til en gennemgang af pågældende opera og dens relevans i dag, og også et undervisningsmateriale, de unge kan tage med hjem.

Hertil må de kommunale myndigheder bidrage, skolemyndigheder såvel som kulturmyndigheder.

Forholdet til I/S Hedeland

Opera Hedeland er den eneste bruger af amfiteatret, i et hvert fald på fast basis. Mer eller mindre tilfældige pinsegudstjenester og mindre rockekoncerter ændrer ikke ved det billede. Det kan siges ligeud og kortfattet, at Opera Hedelands årlige forestilling giver amfiteatret dets *raison d'être*.

Interessentskabet Hedeland indkræver en afgift pr solgt billet af operaen. Senest var denne afgift kr. 13,50, hvilket vil sige at Operaen alene i 2012 blev afkrævet omkring kr. 117.000. Tilsvarende beløb over alle de år Operaen har spillet, giver, samlet set, en væsentlig indtægt for interessentskabet.

I løbet af årene fra 2004 og til i dag har amfiteatret gennemgået en vis udvikling med hensyn til udstyr og bekvemmelighed for publikum. I/S Hedeland har bidraget med en væsentlig forstærkning af det elektriske anlæg, og udbedring af tilkørselsveje og parkeringsmuligheder samt renovering af tagbelægningen på porthusene. Opera Hedeland har på sin side bidraget med ovennævnte orkestergrav, med fundament og ståltårne til scenebelysning, huse til følgespots og afvikling af lys og lyd, og med stole til publikum og picnic-borde. Udstyr til lys og lyd lejes fra gang til gang, hvilket sikrer den til enhver tid bedste kvalitet.

Der er dog stadig forbedringsmuligheder, og en væsentlig del af disse kan kun løses i fællesskab mellem Operaen og Interessentskabet, hvilket forudsætter et tættere samarbejde internt i

kommunerne mellem de ansvarshavende myndigheder. Der er ingen grund til at lægge skjul på at der har været kontroverser mellem operainteresserne og landskabsinteresserne.

Det er for eksempel meningsløst at det ikke er udtrykkelig præciseret hvilken instans der har ansvar for publikums sikkerhed. Det er ingen tvivl om at interessentskabet har ansvaret for driften af teatret, - altså må ansvaret for sikkerheden også ligge der. Det er heller ingen tvivl om at operaen v/operachefen har den bedste oversigt over publikums behov, - det hører til enhver teater/operachefs opgaver at være opmærksom på, hvad der bidrager til, og hvad der modarbejder, den gode totaloplevelse ved besøget. Altså bør man lytte til ekspertisen.

I drøftelserne med kommunernes repræsentanter har der imidlertid været klare tilkendegivelser m.h.t. at finde veje til forståelse og kompromisser. Det er al grund til at tro, at de kommende forhandlinger om ny egnsteateraftale vil bringe parterne i god overensstemmelse med hinanden.
